

романси и древни рицарски хроники. Българинът би трябвало не просто да разбира, но и да знае наизуст така описаната екзотична и чужда литература, понеже тя си е негова - в драмата "Жени с минало" писателят Кръстанов споделя намерението си да напише българска историческа хроника, която да изглежда ето така: "Любовта на стария Иван Александър към еврейката Сара ... Една поразително интересна лична драма!... От нея ще лъха романтика, хуманизъм, варварска свежест и старинното великолепие на миналото." Предикатите на испанския и на българския сюжет са съвършено еднакви и затова Испания отново попада в нищото. Отехтяванията зачестяват - българският писател описва как българският писател пише български сюжет и колко е лесно този български сюжет да се окаже поместен в испански обстоятелства и обратното.

Вапцаровият знак ред отхвърляше както всички възможни Испании, така и всички възможни литератури за Испания - в изрежванията на Вапцаровото "нищо" се побира всичко, включително и бъдещият роман "Осъдени души". От своя страна, "Осъдени души" се опитва да изхвърли туристическата литература за Испания, презира идеята, че това е страна на бикоборци и циганки, но покрай френския романтизъм на Мериме не усеща как помита и испанеца Федерико Гарсия Лорка, който също пише за бикоборци и цигани. Твърдейки, че се справя с литературната чуждост, романът посяга към испанската литература - и имплицитно се разправя не само с Лорка, но и със Сервантес, защото упорито и настойчиво нарича Ередиа с името Дон Кихот: *Но зад тази лудост не прозираше ли съвършенството му на нравствена личност, която превъзхождаше околните,... както Дон Кихот превъзхождаше с лудостта си нормалните хора...* (третоличен глас за размислите на Фани); ... *Не се смейте, сеньора!... Това е Ередиа. Нима бихте могли да се смеете на Дон Кихот, когато се сражава с овци и вятърни мелници...* (пряка реч на Оливарес); *Нима тя още продължаваше да обича този побъркан идалго, този черковен Дон Кихот, тази средновековна кукла в расо...* (отново третоличен глас за размислите на Фани); ... *изгаряха дрипите, мръсотията, донкихотицината и фарисейското милосърдие на стария свят* (третоличен глас покрай размислите и действията на Аркимегес Морено).. тук се вижда и още нещо: повествованието разпределя една и съща дъскурсивна задача между различни съзнания, които точно по тази причина престават да бъдат различни - за да изравни Дон Кихот и Ередиа в буквалността на мрачната фанатична лудост, романът ще трябва да се справи, освен със Сервантес, още и с Унамуно, след когото не се позволява такова четене на "Дон Кихот". И - съзнателно или не - романът изхвърля и Унамуно, защото го написва като любим писател на една напълно луда възрастна англичанка, която Фани среща по пътя - епизодичната жена живее в пещера с една коза, вечер си пее псал-